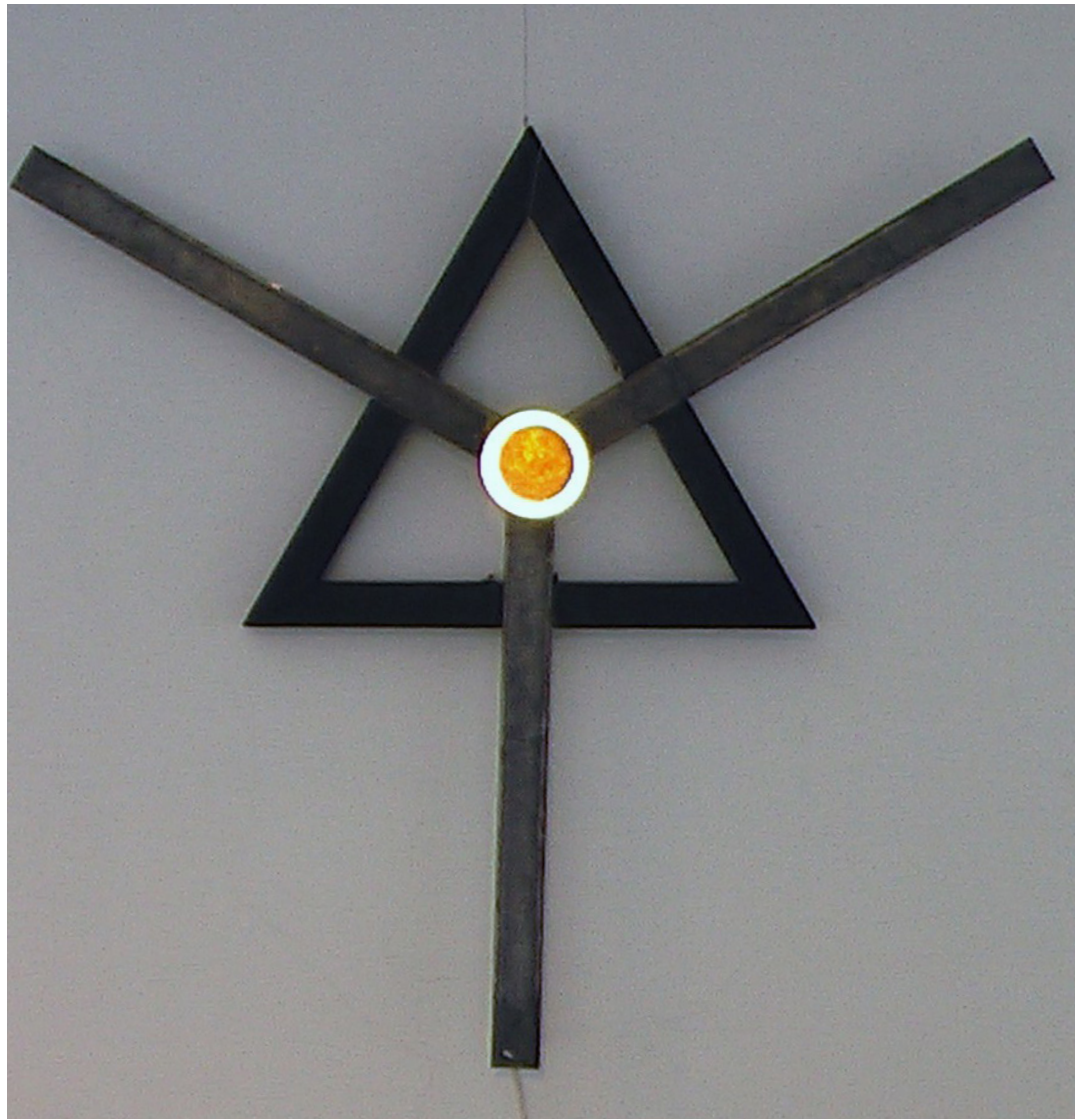

LitAit

**FERIȚI-VĂ SĂ AVEȚI DREPTATE PEA REPEDE,
PEA DEVREME - CA SĂ AVEȚI LA CE VISA.
NICHITA STĂNESCU**

PUBLICAȚIE LUNARĂ DE CULTURĂ,
APARE LA TÂRGU-MURES, SUB EGIDA ONORIFICĂ
A FILIALEI LOCALE
A UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA
EDITOR: PPA GIURGEA ADRIAN-ARMAND - EDITURA LITART
ISSN: 2067 - 5240 /// SE DISTRIBUIE GRATUIT
IANUARIE-FEBRUARIE 2019
ANUL X | NR. 1-2 (106-107)

METAFORE INCANDESCENTE

PAG. 10-11

Portret în palimpsest

Iulian BOLDEA

AM EZITAT MULT TIMP PÂNĂ CÂND AM ÎNCEPUT SĂ SCRUI ACEST
TEXT, CARE E PE JUMĂTATE CONFESIUNE, PE JUMĂTATE ESEU. AM EZI-
TAT PENTRU CĂ ERA CEVA ÎN MINE CARE SE ÎMPOTRIVEA, PESEMNE,
UNEI LIMPEZIRI A STRATURILOR MAI VECHI ALE MEMORIEI...
PAG. 3

VIZIONARISM ȘI CURAJ EST-ETIC

Dumitru-Mircea BUDA

FORȚA VIZIONARĂ A POEZIEI ILENEI MĂLĂNCIOIU, AUTENTICITATEA
EI EXISTENȚIALĂ, INTENSITATEA ȘI NATURALIȚEA ȘOCANTĂ A
SCRITURII, FAC CA VERSURILE EI SĂ EXERCITE ȘI AZI O FASCINAȚIE
MAGNETICĂ ASUPRA CITITORILOR...
PAG. 5-6

INTERVIU Actorul Dan RĂDULESCU în dialog cu Laurențiu BLAGA

PAG. 2-4

„CRED CĂ CEL MAI BUN JURIU PENTRU UN SPECTACOL ESTE PUBLICUL”

Actorul Companiei *Liviu Rebreanu* Dan Rădulescu interviu de Laurențiu Blaga

Dan Rădulescu este unul dintre cei mai cunoscuți actori târgumureșeni. Prezența lui pe afișul unui spectacol generează interesul spectatorilor oferind și garanția unui produs teatral de calitate. Fiind unul dintre actorii cu experiență ai Naționalului târgumureșean, Dan Rădulescu joacă în majoritatea spectacolelor prezente în repertoriul actual al Companiei Liviu Rebreanu. Dan Rădulescu este Teach în Capu' de bizon, Agamemnon Dandanache în O scrisoare pierdută. Prea multă vorbărie, Tatăl în Tatăl meu, preotul, Soțul în Soț de vânzare, Grig în Steaua fără nume, Poreclă în Portughezul, Crisald în Școala nevestelor, Pieter în Cloaca, sau mai nou, Ivan în Navigatorul, Igor Igorevici în Floor covering (Terminal).

Laurențiu Blaga: Cum ai ajuns să faci teatru?

Dan Rădulescu: Când eram în liceu, la Bistrița veneau foarte multe spectacole de teatru, mai ales de la teatrul din Turda și, mai apoi, de la Târgu-Mureș. Îmi amintesc și acum spectacolul de la Turda, *Steaua fără nume* de Mihail Sebastian cu Stelian Stancu în rolul profesorului Miroiu. Erau acele abonamente care se făceau obligatoriu prin școli. Datorită acestor abonamente elevii mergeau la teatru, multora dintre ei deschizându-le noi perspective, chiar posibile cariere. Eu am început relația mea cu teatrul accidental, în cadrul Cenaclului Artelor din Liceul *Liviu Rebreanu* din Bistrița unde coordonator era un profesor de rezistența metalelor. Eram în clasa a noua când am fost distribuit în rolul Actorului Romeo, în spectacolul *Lada* cu care am participat în 1984 la Baia Mare, la un festival dedicat trupelor de elevi din liceele

transilvănene. Din juriu făceau parte actorii Cornel Mititelu și Dana Ilie cu care am și jucat ulterior. La acel concurs am câștigat marele Premiu pentru interpretare - rol masculin. Acel premiu mi-a pus pentru prima dată în față opțiunea teatru. M-am întrebat atunci: ce-ar fi să merg pe drumul ăsta ?

L.B.: Și au urmat mai multe încercări de a intra la teatru....

D.R.: Exact. În clasa a XI-a am plecat la București pentru a fi „testat”. Acolo m-am întâlnit cu marele actor Silviu Stănculescu căruia i-am recitat poezia lui George Bacovia - *Plumb*. Silviu Stănculescu mi-a spus că am șanse să devin actor dar că am nevoie de pregătire. Am apelat la regizorul Grigore Gonța cu care m-am pregătit pentru admitere la Târgu-Mureș dar am picat primul sub linie, o performanță notabilă dacă avem în vedere că au fost în jur de 150 de candidați pe cele

patru locuri existente. A doua oară am picat la probele eliminatorii. A venit și a treia încercare nereușită iar regretatul Dan Alecsandrescu mi-a spus că există un post de regizor tehnic la Teatrul Național din Târgu-Mureș - variantă în care aș fi renunțat la scenă din postura de actor. Cealaltă alternativă era Teatrul din Baia Mare unde eram așteptat ca actor *corp-ansamblu*, un fel de actor semiprofesionist. Și așa, am ajuns iarăși la Baia Mare, după șapte ani de la acel concurs, la vârsta de 21 de ani.

L.B.: Dar nu ai rămas la Baia Mare...

D.R.: În 1991 la Cluj Napoca se înființa o clasă de actorie în cadrul Facultății de Teatru, cu Marius Bodochi și Melania Ursu profesori. Am fost tentat să încerc acolo dar locurile erau deja ocupate așa că am continuat la Baia Mare să joc până în anul 1994 când, la insistențele lui Ion Sărăran și Doru Fărte am dat admitere din nou, la Târgu-Mureș. De data asta am reușit fiind unul dintre studenții profesorilor Cornel Popescu și Marinela Popescu.

L.B.: Care a fost primul tău contact cu Naționalul târgumureșean?

D.R.: În anul 1994, deși eram în primul an, am fost invitat de regizorul Marius Oltean să fac parte din distribuția spectacolului *Jacques sau supunerea*. Mai apoi, din 1997, am fost angajat cu jumătate de normă ca actor iar după aceea cu normă întreagă.

L.B.: Unul dintre spectacolele de licență a fost *Eu când vreau să fluier, fluier*, un adevărat fenomen în acea vreme...

D.R.: Clasa noastră a avut trei spectacole de licență dintre care unul a fost *Fluierul* (*Eu când vreau să fluier, fluier* de Andreea Vălean, în regia lui Theodor Cristian Popescu). Eram în distribuție majoritatea colegilor: Sorin Leoveanu, Gabi Dumitraș, Delia Martin, Mirel Ovidiu Rusu, Ada Milea. Acest spectacol a fost, practic, momentul nostru de lansare ca actori. Am participat la toate festivalurile naționale din acea vreme, am câștigat premii iar cel mai important, am participat la *Bienala de teatru* de la Bonn. Acasă jucam cu casa închisă tot timpul. Pot spune că a fost un punct de referință pentru fiecare

dintre noi, cei din distribuție.

L.B.: Ai peste 60 de roluri la Naționalul târgumureșean. Lumea te știe ca pe un actor de comedie. Tu, ca actor, ce preferi: comedia sau drama?

D.R.: Am jucat comedie mai mult decât prevede legea dar îmi doresc să joc dramă. Actorii de comedie sunt niște ființe foarte sensibile, au o sensibilitate specială. În comedie e alt tempo decât în dramă. Dar drama îți oferă întotdeauna momentul unei introspecții, acel moment când te afunzi în propria ta sensibilitate, te cureți de facil, te redescoperi ca om. Cred că primul meu rol important în dramă a fost Dragomir, în *Năpasta* regizată de Cristi Juncu. Deși am jucat foarte multă comedie, ciclic am avut parte de roluri în drame. Acest lucru m-a ajutat să mai renunț la exteriorul generat de tehnicitatea folosită în cazul comediei. În același timp, mă bucur că sunt un actor cu o plajă largă de posibilități.

L.B.: Ți-ai dorit sau îți dorești să joci într-un rol anume?

D.R.: Nu mi-am dorit niciodată un rol neapărat. Nu am avut niciodată fetișuri cu *Hamlet* sau *Richard III*. În schimb, am o frică teribilă de marii clasici, că vorbim de Shakespeare, Cehov, Caragiale sau Ibsen. Și cum de ce ți-e frică nu scapi, am avut parte de destule roluri în piesele acestor mari autori. Cred că frica vine din complexitatea materialului dramaturgic existent în textele acestor autori. Îmi place și teatrul contemporan dar cred că textele clasice au o complexitate aparte. Nu întâmplător ne reîntorcem mereu la ele...

L.B.: Ai un rol la care ții mult sau îl consideri definitiv pentru cariera ta de până acum?

D.R.: Deși am jucat foarte multe roluri în viața mea, cred că pot număra pe degetele de la o mână rolurile de care sunt mulțumit 100%. Mi-e greu să fac o ierarhie dar, cred că Dragomir din *Năpasta* și Profesorul din *Martiri* (de Marius von Mayenburg, regia Theodor Cristian Popescu) sunt cele mai importante. Dragomir, pentru că era prima abordare provocatoare după mulți ani

(Continuarea în pagina 4)

Iulian BOLDEA

Am ezitat mult timp până când am început să scriu acest text, care e pe jumătate confesiune, pe jumătate eseu. Am ezitat pentru că era ceva în mine care se împotriva, pesemne, unei limpeziri a straturilor mai vechi ale memoriei în care adastă efigia, mereu luminoasă a colegului meu, de liceu și de viață academică, Adrian Husar. De altfel, amintirile noastre au, cum s-a mai spus, aspectul unui palimpsest, așa cum sunt ele dispuse în straturi multiple pe care le desfacem la un moment dat, pentru a desluși sensurile unui chip, semnificațiile unei prietenii, irizările unei iubiri sau amprenta afectivă a unor tristeți indescifrabile. Prin clasa a zecea, sub îndrumarea profesorului meu de istorie din clasele gimnaziale de la Școala Generală din Luduș, prof. Ioan Olteanu (cu un doctorat despre Revoluția de la 1848 în Câmpia Română), m-am calificat la faza națională a Olimpiadei de Istorie. Ne-am reunit, toți elevii participanți, la Focșani, unde am petrecut câteva zile febrile, cu dialoguri incitante, așteptări, emoții și o excursie la Soveja. Liderul grupului elevilor mureșeni era, încă de atunci, Adrian Husar, care a avut o prestație de excepție și a obținut un premiu important. Pe mine, cel puțin, participarea la Olimpiadă, apropierea de colegii mei pasionați de istorie de la Liceul „Al. Papiu-Ilarian”, m-a marcat foarte mult. Astfel încât restul claselor de liceu le-am urmat la liceul cel mai important din Țirgu Mureș, „Papiu”. Aici aveam să fiu, timp de doi ani, coleg cu Adrian Husar. Era, încă de atunci, o autoritate în domeniul printre colegi, cu o minte sclipitoare, o cultură vastă, o memorie fenomenală. Eu eram timorat, lipsit de inițiativă, cu multe lacune în domeniul istoriografiei, adăstând, cumva, în umbră, predispus la lecturi ce ieșeau din sfera programei școlare.

Profesorul nostru, Bazil Ciaco, era un dascăl eminent, extrem de exigent. La multe lecții, între profesor și elevul lui favorit, Adrian Husar, se

stabă un fel de complicitate, un dialog cu multe subînțelesuri, bazat pe pasiunea comună a istoriei, dar și pe o cunoaștere în amănunt a evenimentelor, a resorturilor sociale și a efectelor lor. Majoritatea dintre noi aveam, cel mult, șansa de a participa, mai mult ca martori, la acest dialog, încropind, rareori, câte o intervenție timidă, câte un crâmpeli de răspuns la multele întrebări ale profesorului nostru. Adrian Husar avea, de departe, un ascendent incontestabil asupra noastră: era multiplu premiat la Olimpiade, cu un *background* cultural riguros fundamentat, cu lecturi esențiale bine sedimentate, trecute prin filtrul unei inteligențe interogative și problematizante, căreia nu-i scăpau aporiile sau complexele istoriografiei românești.

La sfârșitul studiilor liceale, după examenul de bacalaureat, Adrian Husar a devenit student la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, specializându-se în domeniul istoriei antice. Răspunzând unei întrebări referitoare la cei care l-au influențat activitatea, cariera, pasiunea pentru istorie, Adrian Husar spunea, într-un interviu: „Ca licean, la «Papiu», am beneficiat de generozitatea și harul unui strălucitor dascăl, Profesorul Bazil Ciaco. Apoi, la Universitatea clujeană, traseul meu inițiativ a fost marcat de galeria magiștrilor mei: Profesorii Hadrian Daicoviciu, Pompiliu Teodor și Mihai Bărbulescu”.

Proaspăt student la Filologia clujeană, m-am reîntâlnit, sporadic, colegi de cămin, în „Avram Iancu”, în vremea când Adrian Husar își încheia, cu strălucire, studiile la Istorie. Era, și ca student, reputat pentru erudiția sa, pentru dinamica ascensională a personalității, pentru spiritul eteroclit, dar și pentru umorul, verva și spiritul ironic cu care își pigmenta dialogul cu ceilalți.

A treia întâlnire, de durată, de această dată, cu Adrian Husar s-a petrecut la Universitatea „Petru Maior” din Țirgu Mureș, unde am redevenit colegi, într-un colectiv academic eteroclit la început (Catedra de Filologie și Istorie), care apoi avea să se separe pe cele două domenii. Am regăsit, și aici, un prieten și un coleg de reală distincție intelectuală, care știa, mereu, să păstreze echilibrul între antitezele lumii în care trăiam, cu revelatoare prestanță academică, uneori, alături, cu naturalețe și simț al proporțiilor, în permanentă căutare a

adevărurilor Cărții și ale Vieții.

Cărțile lui Adrian Husar (*Celți și germani în Dacia Romană, Gesta deorum per Romanos. O istorie a Romei imperiale, Dacia preromană. Între Orient și Occident, Din istoria Daciei Romane*) s-au bucurat de aprecierea specialiștilor, au fost citite cu interes, citate și premiate. Astfel, Profesorul universitar Adrian Husar a fost consacrat cu Premiul „Vasile Pârvan” al Academiei Române în anul 1999, pentru cartea *Celți și germani în Dacia romană*. Exuberant și calm, optimist incurabil, având un adevărat cult al muncii, al studiului și al rigurii academice, Adrian Husar s-a consumat prea repede, scriind într-un ritm alert, dictat parcă de prevestirea unui sfârșit prematur, cărți de real interes din domeniul istoriei antice. Într-un *Cuvânt înainte* la cartea dedicată Daciei Romane, Adrian Husar precizează că, „dincolo de modă și circumstanțe, cercetarea romanității Daciei a rămas o constantă a istoriografiei românești”, acest domeniu fiind „ilustrat de profesori de statura unui Vasile Pârvan, Constantin Daicoviciu, Dumitru Tudor, de savanți precum Mihail Macrea, Ion I. Russu, Bodor Andras, Nicolae Gostar, de cercetători înzestrați ca Buday Arpad, Vasile Christescu, Grigore Florescu, Emil Panaitescu, Octavian Floca, Ion Berciu, Kurt Horedt, Gh. Popilian – pentru a menționa doar câțiva dintre cei trecuți în neființă. În acest context sunt de remarcat importanțele contribuțiilor științifice ale unor prestigioși istorici străini ca A. Alföldi, E. Ritterling, A. Stein, J. Szilágyi, G. Forni, R. Syme, B. Gerov, A. Dobó, J. Fitz, W. Eck, H. Wolff, K. Strobel”.

Istoricul Adrian Husar deplânge exercițiul mistificării, controlul sau „instrumentalizările” istoriografiei, sub presiunea ideologiei comuniste, cu consecințe nefaste asupra istoriei și arheologiei Daciei romane. Desigur, se subliniază faptul că, „în pofida tendinței de minimalizare a romanității (consecință directă a ideologiei oficiale care accentua thracodacismul românilor) în această perioadă funestă au apărut lucrări de referință privitoare la Dacia romană”, sinteze ce reflectau nivelul documentării, o anume strategie și politică a cercetării, cu concluzii „corecte în ansamblul lor”, care „au pus în lumină procesele istorice majore – asimilare, integrare, romanizare

– și au încercat să evidențieze particularitățile unice provincii nord-dunărene a Imperiului Roman”.

Importantă mi se pare înțelegerea nuanțată, corectă a cercetărilor istoriografice ale diferitelor provincii romane, percepute în spiritul unui dialog metodologic adecvat, nelipsit de replici polemice (*Onomasticon Daciae* din 1944, a lui I.I. Russu, e văzut ca replică la studiul lui A. Kerényi din 1941). Istoricul observă, totodată, o anume rămânere în urmă a istoriei și arheologiei Daciei romane „în investigarea anumitor domenii la nivelul standardelor actuale (populație, structuri economice) – față de cea a altor provincii europene ale Imperiului”. Sunt salutate, în schimb, eforturile de reînnoire metodologică și epistemologică, prin înființarea la Cluj-Napoca, în cadrul Facultății de Istorie și Filosofie a Universității „Babeș-Bolyai”, a Institutului de Studii Clasice (1997), care are ca domeniu principal de cercetare istoria și arheologia Daciei romane, cu precădere istoria și arheologia militară, arheologia funerară, populația și societatea, spiritualitatea antică, sau fenomenul romanizării din perspectivă comparată.

Adrian Husar remarcă, pe bună dreptate, faptul că „noile cercetări au căutat să identifice trăsăturile care deosebesc o provincie romană de alta – unele fiind determinate de istoria preprovincială, altele datorându-se faptului că niște comunități asemănătoare încep cu timpul a se manifesta diferit în spații diferite”. Dacia se deosebește, scrie Adrian Husar, „de tot ceea ce cunoaștem prin faptul că aici – ca urmare a tipului dur de cucerire a Daciei, sensibil diferit de anexarea relativ facilă a altor provincii – structurile economice, sociale și politice ale Romei imperiale au fost introduse «aproape peste noapte» (I. Piso), iar instrumentul principal a fost colonizarea masivă”.

Acesta a fost, și așa a rămas, pentru mine, Adrian Husar: un coleg și un prieten de desăvârșită distincție, cu simț al demnității și al probității, care știa, prin tact și responsabilitate, să țină laolaltă energiile și sinergiile unui colectiv, cu simț să edifice, instituțional sau informal, o stare de spirit tonică, dând încredere în capacitatea spiritului de a înfrunta vitregiile și nestatornicia vremurilor.

Oare mai am timp... să plec în căutarea timpului pierdut?

Dan Mircea FĂRCAȘ

Una dintre marile greșeli pe care le facem noi, oamenii, este să credem că încă mai avem timp. Că tot timpul este la dispoziția noastră. Că nu are sens să ne grabim. Așa că, de multe ori, așteptăm ziua de mâine sperând că va aduce rezolvarea problemei noastre. Sperăm că nu va mai fi nevoie să ne batem capul cu găsierea soluției pentru rezolvarea problemei care ne frământă! Problemă la care nici ziua de azi nu a adus soluția. Atunci la ce bun să mai facem eforturi??? La ce bun să ne grabim, să ne impicentăm. Cum putem să nu mai avem răbdare să așteptăm încă câteva zile sau săptămâni, când doar am stat atâta timp și am așteptat cuminiți să se petreacă... miracolul! Mai bine ne culcăm pe o ureche comod și tragem un somn bun în așteptarea timpului nostru... de mâine. Pentru ca sub manta „adormirii” noastre să visăm la timpul ce va să vie! Timp care doar teoretic va fi doar al nostru, numai al nostru. Timp de care, plutind în marea incertitudinilor din viața noastră, avem convingerea că vom dispune după bunul nostru plac. După pofta inimii noastre și a celor dragi nouă. Oare așa va fi? Se va întâmpla asta în ziua următoare sau în zilele ce vor veni? Acesta este conceptul teoretic, pentru că practic, privind din perspectiva momentului Acum

și Aici zilele viitorului nu ne aparțin, aparțin viitorului, care cu siguranță va exista până la sfârșitul lumii. În schimb despre existența viitorului nostru doar profeții și clarvăzătorii pot spune, cu o oarecare umbră de îndoială, că va fi. În schimb noi, oamenii dorim cu ardoare o dovadă care să certifice că viitorul va fi și că noi vom fi acolo. Timpul viitor, sub raport abstract sigur va fi, sigur se va scurge, și dacă vom fi acolo și noi, vom asista la scurgerea lui implacabilă și vom dăruia cu generozitate toate acele momente trecutului, care stă cuminte în spatele nostru și așteaptă transformarea clipelelor vieții noastre în istorie.

Bâjbâind prin incertitudinea viitorului, rămânem agățați într-un timp care cu siguranță are legătură cu viața noastră, timpul trecut, timpul vieții noastre „trăite”. S-a dus! Duce cu el o parte din noi (timpul vieții „trăite”), care crește cu fiecare secundă scursă. Ori timpul vieții se trăiește sau se consumă! Pentru că de multe ori nu mai punem preț pe „a trăi din plin viața în momentul prezent”, lăsând viața să se scurgă ireversibil pe lângă noi. Deoarece înrobiți de iluzia că mai avem timp, așteptăm ziua de mâine, uitând ce drama s-ar petrece în viața celor care ne iubesc, dacă nu ar apărea

ziua noastră de mâine. Refuzăm să ne gândim la posibilitatea că timpul nostru ar putea fi aproape de final. Oare ce am putea face dacă am ști că nu mai avem timp! Dacă am ști că Azi este ultimul azi!

Una dintre cele mai frecvente întrebări din viața umană este: „oare cât timp mai am?” Pentru ce? Pentru rezolvarea problemelor? Și dacă problemele rămân nerezolvate, ne vom șopti în barbă „zilele viitorului meu... au trecut!”

În căutarea unei rute de întoarcere spre locul de unde am plecat, spre punctul de pornire al problemelor noastre, singurele certitudini pe care le avem sunt timpul care s-a scurs și... moartea noastră! Restul rămân incertitudini. Una dintre marile incertitudini este și existența zilei de mâine în viața noastră. Și atunci, cum să nu ne grabim? Chiar dacă Kipling ne-a spus: „de poți s-aștepti oricât, fără să-ți pierzi răbdarea”

Cred că aş putea aștepta la nesfârșit!!! Dacă ar depinde doar de mine. Dacă nu mi-ar sufla în ceafă... eternitatea!

„CRED CĂ CEL MAI BUN JURIU PENTRU UN SPECTACOL ESTE PUBLICUL”

(Continuare din pagina 2)

de comedie iar Profesorul pentru că am avut tot timpul senzația că nu joc nimic. Și uite că am dat exemple două roluri de drama, nu de comedie... De exemplu, din repertoriul actual al Naționalului, rolul cel mai solicitant este Teach, din *Capu de bizon* (autor David Mamet, regia Theodor Cristian Popescu), rol premiat la Festivalul Atelier de la Baia Mare. Este un rol în care trebuie să îmi dublez sau chiar să îmi triplez energia abordării.

L.B.: Ai numit doi regizori din generația ta: Cristi Juncu și Theodor Cristian Popescu. Cum arată pentru tine regizorul ideal?

D.R.: Cred că regizorul ideal este cel care mă ajută să mă redescopăr de fiecare dată când abordăm împreună un personaj. Dar asta se întâmplă doar atunci când există o miză pentru amândoi. Dacă vrei un exemplu, tot la Cristi Popescu mă opresc, poate pentru că am început și am evoluat împreună dar și pentru că este cel mai calculat regizor cu care am lucrat, știe să lucreze foarte bine cu actorii. Am avut experiențe teatrale importante și cu Cristi Juncu, sau Claudiu Goga...

L.B.: Ai jucat împreună cu generația de aur a teatrului târgumureșean...

D.R.: Sunt un caz fericit din punctul acesta de vedere. Am avut șansa să îi am pe toți marii actori târgumureșeni în preajmă. Pot spune că am mai făcut o școală de actorie, poate cea mai adevărată. Am jucat cu Ion Fiscuteanu, Mihai Gingulescu, Vasile Vasiliu, Aurel Ștefănescu, Ion Săsăran, Ion Rițiu și, nu în ultimul rând, profesorii mei din facultate, Marinela și Cornel Popescu. Cred că am avut o șansă imensă și voi fi recunoscător mereu pentru acest lucru...

L.B.: Aproape ai ajuns să faci parte din garda

veche a Naționalului. Cum te simți în această postură?

D.R.: Nu mă simt deloc bătrân ci doar un actor cu mai multă experiență oferită de rolurile pe care le-am făcut în cariera mea. În același timp, cred că învăț de la fiecare rol pe care încep să îl construiresc. Provocări au fost și vor mai fi. Vom avea multe surprize de aceea noi, ca actori, trebuie să fim mereu conectați la lumea teatrului de astăzi. Totul se schimbă, nimic nu mai e ca acum 20 de ani și mă refer aici la spațiul scenografic, scena, actoria. Cred că sănătatea e cel mai important lucru și inspirația. Nu cred că voi ieși la pensie pe scenă pentru că vine o vreme în care trebuie să te retragi demn. Cred că demnitatea este o calitate de care trebuie să ții cont, mai ales în meseria noastră.

L.B.: Cum arată pentru tine spectatorul ideal?

D.R.: Nu cred că există un public ideal. Spectatorii au nevoie de spectacole cu impact, indiferent de gen. În primul rând, cred că spectatorii au nevoie de adevăr. Ei pot judeca un spectacol după gradul de emoție sau povestea pe care spectacolul le oferă. Nu cred că publicul trebuie educat, așa cum se spune deseori. Cred că spectatorii vin la teatru cu propriul bagaj de cunoștințe, cu propriile experiențe. E greu să îl înveți ceva. În același timp, cred că cel mai bun juriu pentru un spectacol este publicul. Mă bucur că în ultimii ani, publicul nostru a crescut exponențial, lucru care ne obligă la spectacole de calitate. Îi invit pe spectatorii noștri pe această cale să se bucure împreună cu noi de premierele Teatrului Național.

Dumitru-Mircea BUDA

Două coordonate fundamentale singularizează personalitatea și opera Ilenei Mălâncioiu: o desăvârșită consecvență etică, desfășurată de-a lungul unei cariere ireproșabile moral și articulată memorabil în numeroase articole, interviuri sau eseuri și o viziune gravă, fantasmatică, a lumii, explorând, într-un imaginar convulsiv, tărâmul morții și transfigurând imaginile obsedante în poeme de o simplitate stilistică și o capacitate tranzitivă fără egal în literatura română. Forța vizionară a poeziei Ilenei Mălâncioiu, autenticitatea ei existențială, intensitatea și naturalețea șocantă a scriiturii, fac ca versurile din *Pasărea tăiată*, *Către Ieronim*, *Sora mea de dincolo* sau *Urcarea muntelui*, să exercite și azi o fascinație magnetică asupra cititorilor, livrând căi de acces spre o irealitate configurată din flash-uri terifiante, fulgurații senzoriale, apariții și viziuni bântuitoare suprapuse lumii cotidiene. Biografia și opera poetei sunt, deopotrivă, exemplare: rareori un caracter de o asemenea intransigență morală, o conștiință civică întemeiată pe cultul statornic al adevărului, curajului și pe refuzul oricărui compromis s-a întâlnit atât de armonios, în ființa unui scriitor, cu o vocație creatoare atât de radicală, capabilă să construiască un univers poetic de acută originalitate, o voce inconfundabilă și greu clasificabilă, situată, asemenea tuturor poetilor moderni adevărați, în afara contextelor, a generațiilor, a modelor și modelelor poetice. Chiar și filiația bacoviană (mărturisită de nenumărate ori) pare, mai degrabă, o asumare polemică a unui maestru decât un discipolat de poetică și sensibilitate – dacă la nivel sensibil există o afinitate neîndoieabilă între cei doi poeți, poetica Ilenei Mălâncioiu e mai degrabă antibacoviană iar imaginarul poemelor ei e consubstanțial expresionismului reactivat în poezia noastră în anii 80. Nu e deloc întâmplător, de altfel, că, dintre optzeciști, cei mai compatibili cu paradigma

VIZIONARISM ȘI CURAJ EST-ETIC

vizionară a Ilenei Mălâncioiu sunt Ion Mureșan și Aurel Pantea (în special acesta din urmă).

Traietoria poetei se desfășoară într-un fel de plan secundar, în subteranul establishment-ului cultural românesc. Mai întâi, în anii 60, când, congeneră lui Nichita Stănescu, Ileana Mălâncioiu debutează, cu *Pasărea tăiată*, abia în 1967, cei șapte ani de "întârziere" marcând de fapt refuzul tinerei autoare de a adera la strategia tipică de afirmare în acei ani. Niciun text pe linia oficială, nicio odă la adresa Partidului, nicio luare de poziție la adresa dușmanului de clasă și nicio gloriificare a "omului nou" făurit de comunism nu pătează debutul poetei, spre deosebire, din păcate, de cel al majorității tinerilor scriitori ce se afirmă, cu impetuoșitate, la finele realismului socialist. Această strategie a detașării protectoare, auto-salvatoare, față de "jocurile" de moment ale lumii literare va fi o constantă a biografiei Ilenei Mălâncioiu. În anii "rezistenței prin cultură", când regimul ceaușist devine tot mai intolerant cu deraierea de la directivele ideologiei oficiale, poeta va prefera, în locul soluției evazioniste a postmoderniștilor (care asimilează complicatele rețete ale textualismului și construiesc refugii livrești dintr-o realitate irespirabilă, adăpostindu-se sub eșafodaje parabolic-esopice

și perfecționând mecanismele subversivității) o radicalizare socială lipsită de echivocuri, ce o va supune cenzurii, tracasărilor și interdicțiilor. Impetuoșitatea care lipsise din anii debutului izbucnește acum, pe măsură ce poeta scrie și publică, în comunismul cel mai autoritar, versuri antitotalitare, în care e cât se poate de vizibilă implicarea civică, absentă aproape cu totul în peisajul literar al momentului. *Linia vieții* (1982), volumul ce urmează uluitorului *Sora mea de dincolo* (1980), descrie, în numeroase poeme, un timp agonizant, dezabuzat, al unei morți colective, "pe jumătate", referințele la descompunerea morală a unei lumi "indecise", care își acceptă apocalipsa, fiind cât se poate de evidente: "Ziua are trupul despicat în două/ Numai jumătate mai e vie,/ O lumină fantastică a-nvăluit/ Tot ce a fost să fie./ Despre morți numai de bine,/ Îngân cu capul pe spate,/ În iarba proaspăt cosită,/ Dar despre cei morți pe jumătate?// Nu mai știu ce-aș putea să zic,/ E cald, e o zi toridă./ Să se decidă și ei, mă gândesc./ E timpul să se decidă." (Amiază). Desigur, greutatea simbolică a poemului provine mai ales din reverberația lui intertextuală fiindcă, în subtext, rezonează mai vechiul, tulburătorul, poem al "păsării tăiate", o metaforă-obsedantă, în cel mai fidel sens mauronian, a universului poetic

al Ilenei Mălâncioiu. Și acum, jumătatea "despicată", încă vie, a unei umanități agonizante, trăiește pentru o clipă în iluzia că legătura cu jumătatea cealaltă, trecută deja în moarte, ar mai putea fi refăcută, că întregul ar mai putea fi readus, cumva, la viață. Întocmai ca în poemul original, viziunea e concentrată pe momentul în care viața se scurge din trup, mutându-se în afara acestuia, în lumea celalaltă, a cărei intuiție frisonantă e transcrisă cu fervoare obstinantă: "M-au ascuns bătrînii după obicei/ Să nu uit frica pasării tăiate,/ Și ascult prin ușa încuiată/ Cum se tăvăleşte și se zbate./ Strîmb zăvorul șubrezit de vreme/ Ca să uit ce-am auzit, să scap/ De această zbatere în care/ Trupul mai aleargă după cap./ Și tresar când ochii, împietrind de groază,/ I se-ntorc pe dos ca să albească./ Și pînă că-s boabe de porumb/ Alte păsări vin să-i ciugulească./ Iau c-o mînă capul, cu cealaltă restul/ Și le schimb cînd mi se pare greu./ Pînă nu sunt moarte să mai stea legate/ Cel puțin așa, prin trupul meu./ Însă capul moare mai devreme/ Ca și cum n-a fost tăiată bine/ Și să nu se zbată trupul singur/ Stau să treacă moartea-n el prin mine" (*Pasărea tăiată*).

Aproape decimat de cenzură, *Urcarea muntelui* (1985) e, poate, volumul în care concentrația vizionară a scrierilor Ilenei

(Continuarea în pagina 6)

Mădălina PORIME

mi-am pierdut viața într-o gară...
am coborât să-mi cumpăr
o sticlă de cola zero zahăr...
și nu cred să fi zăbovit
mai mult de zece minute
dar...am pierdut-o,
naiba știe cum...
pe scaunul din dreapta mea
nu mai e nimeni
deși au rămas imprimate
urme de degete,
și, ceva ciudat...
ca o schijă
cu sticla de cola în mână
încerc să-mi dau seama
de ce ai rămas
pe peron
în timp ce trenul șuiera prelung
și niște străini
îmi tot făceau semne cu mâna...

Balerina

are blugii rupți,
ca o puștoaică obraznică
care sare șotronul
cu mișcări ritmice de dans,
unduirii ale unui trup
ce-și caută punctul de echilibrul
într-un desen abstract,
pătrat...
asfalt închis în pătrate
abstracte...
o balerină trasă cu cheia
se rotește,
piruete- coupe jete- piruete...
în jur, o lume pătrată,
înghite hulpavă,
cercurile lăsate în urmă
pe asfaltul rece...

Stigmații

Un cuvânt,
două cuvinte,
zeci de cuvinte
ce spun și nu spun,
ce tac și nu tac,
vin de-a valma,
dezgroapă deodată caii sălbatici
ascunși în așternuturi
însemnate cu urme de copite...
cuvinte multe aruncate,
dezmembrete,
amestecate pătimaș,
pun semne în palme și-n călcâie...
pe albul din ochi
atârnă crucificări,
ruguri ce ard până la cer...
mâini furibunde
ridică pietre de jos...
unde sunt cei fără de păcat?
stigmații zâmbesc trist;
neputința desfigurează
chipurile celor din jur...

VIZIONARISM ȘI CURAJ EST-ETIC

(Continuare din pagina 5)

Mălăncioiu atinge cota maximă. Un tărâm al stihilor primordiale, al umbrelor și sufletelor neliniștite e spațiul unde poeta construiește o veritabilă mitologie a morții, mizând pe conștientizarea lumilor (de aici și de dincolo) și pe reactivarea cosmosului simbolic al satului românesc. Dar poemele deschid și surprinzătoare perspective asupra prezentului, un timp desvrăjit, abulic, pe care poezia, ea însăși golită de potențialități transfiguratoare, pare să nu-l mai poată salva: "Lumea e tot mai tristă și mai grăbită/ Pinea e tot mai scurtă și mai turtită/ Fără ca nimeni s-o vadă/ Poezia a coborât în stradă.// Se uită-n toate părțile deodată/ Orice drum tot acolo duce/ Timpul melancoliei a trecut/ Ea încotro s-o apuce.// Poezia a coborât în stadă/ Poezia șade încă o dată pe baricade/ Dar lumea e grăbită, dar strada e pustie/ Dar cine să mai citească acum poezie?" (Cântec). Mai puțin remarcată de comentatorii, numeroși, ai poeziei Ilenei Mălăncioiu, atrași de elementele de cruzime ale imaginarului, de capacitatea sa de a suspenda realitatea și a invoca lumile și sufletele de dincolo, de proiecțiile onirice și geografiile mitologice ale poemelor ei, e seninătatea dezarmantă a relației sale cu moartea. Nimic tensionat, nimic înfricoșător nu e în această tatonare insistentă, implacabilă, a metamorfozelor, semnelor și semnificațiilor în care moartea e mereu explorată, apropiată, asumată drept corelatativ absolut al vieții de această poetă ce exorcizează, sistematic, tot ceea ce poate fi fobic, angosant,

terifiant în relația cu lumea de dincolo. *Sora mea de dincolo* (1980) fusese, de altfel, poate cel mai amplu ritual de negociere cu moartea (moartea surorii, investită cu tot potențialul simbolic și percepută cu o autenticitate debordantă) din istoria noastră literară, astfel încât avaturile morții ajung să fie disciplinate într-o viziune serenă, lipsită de orice stridente inutile și echilibrând accentele tragice ale efemerității aparente cu certitudinea subînțeleasă a apartenenței la un Tot etern, precum în acest poem intitulat chiar "Seninătate" din același *Urcarea muntelui*: "Încă un om își duce crucea-n spate/ Senin de parcă-ar duce-un sac la moară/ Și toți îl urmărim cum intră-n cimitir/și nimeni nu se-nfioară// Că și-a scris singur numele pe piatră/ Și că-și va însemna cu ea pământul verde/ Abia plătît de parcă i-ar fi teamă/ Că altfel în curând l-ar putea pierde// Deși acesta pare-atât de sigur,/ Încă un om senin de tot apucă/ Spre locul lui ducând în spate crucea/ Pe care toată viața a învățat s-o ducă."

Nu moartea fizică e cea care înspăimântă, așadar ci, după cum mărturisește poeta într-unul din generoasele sale interviuri (cel din 1998, din *Apostrof*, dar Martei Petreu), "Mai mult decât moartea, mă obsedează moartea psihică, pentru că nu pot îndura gândul de a fi morți înainte de a muri. Ca și credința, scrisul mi se pare prin el însuși un fel de moarte a morții și de înviere a vieții". Este, în aceste rânduri, un adevărat crez est-etic, un principiu existențial și artistic la fel de valoros, în opinia mea, ca întreaga operă literară, de o stranie și statornică originalitate, a Ilenei Mălăncioiu.

E greu de crezut, poate, dar actualitatea autoarei, ca figură publică și poetă deopotrivă, în vremurile postistorice, post-adevăr, de astăzi, mi se pare mai puternică decât oricând. Azi, când conformismul comod e adoptat de majoritatea covârșitoare a lumii noastre culturale, când intelectualii se fereșc să devină voci civice autentice, adoptând de cele mai multe ori discursuri prefabricate, lipsite de riscuri, când suntem tot mai des tentați să relativizăm răul recent, să privim înapoi comunismul românesc prin lentile dulcorante sau să ne manifestăm "scepticismul" față de cei care mai cred încă în imperative etice, în constante morale, în modele și formule existențiale ce nu includ compromisurile de tot felul, intelectualii, atât de puțini, de tipul Ilenei Mălăncioiu ar trebui valorizați cu adevărat, asumați și apărați ca repere esențiale. Par, desigur, vorbe mari și excesiv de retorice, în contrast ele însele cu biografia lipsită de orice emfaze, cu opțiunile personale asumate discret, fără gesticulații teatrale, cu naturaletă și modestie de una din cele mai autentice conștiințe ale literaturii noastre din ultima jumătate de secol. Dar adevărul este că Ileana Mălăncioiu a fost prea mult timp marginalizată sau tratată doar cu o condescendență comodă de critica literară, în ciuda câtorva excepții notabile. E unul dintre cazurile de mari scriitori receptivi insuficient sau parțial, care merită din plin să fie redescoperiți astăzi, opera lor oferind resurse interpretative încă neexplorate și aparținând profund, tematic și structural, modernității.

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Tîrgu-Mureș
sub egida onorifică a filialei
locale a Uniunii Scriitorilor
din România.

ISSN: 2067 - 5240

EDITOR:
PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND
Editura LitArt

Parteneri editoriali:

Uniunea Artiștilor Plastici
din România
Filiala Tîrgu-Mureș

Teatrul Național Tîrgu-Mureș

Colegiul onorific:

Cornel MORARU
Al. CISTELECAN
Iulian BOLDEA
Eugeniu NISTOR
Oliv MIRCEA

Zeno GHITULESCU

Redactor-șef:

Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori:

Mana BUCUR
Cora FODOR
Dumitru-Mircea BUDA
Gheorghe BOTEZAN
Mediana STAN
Mihai SUCIU
Laurențiu BLAGA
Cornelia TOȘA
Adrian RENTEAN
Nelu MĂRGINEAN

Adresa de corespondență:
Tîrgu-Mureș
str. Cutezanței nr. 77/7.
E-mail: redactia@litart.ro

SPONSOR:

C O M P A N I A
AQUASERV

La o ieșire poetică dintre ziduri

A. I. BRUMARU

A repudia în scrisul liric nota, cum s-ar zice, sfătoasă, rostirea adică neapărat inteligentă, în fine lecția sau ceva ce ar ține de aspectul acesteia, ar putea fi o regulă: e ca și cum (dacă ne-am regăsi de pe-acum în poezia Mihaelei Aionesei, vezi Zodia palmelor tale, Editura Libris Editorial, Brașov, 2016) ai pune flautul să vorbească iar nu să cânte, exaltația de la capătul mirabil fiind, așa, numai iubirea, apoi emoția ce-ți aleargă cu degetele înfiorate pe șira spinării. Precum în acest mângâietor poem de dragoste, citabil în întregime: „la capătul unui flaut făurit pentru iubire/ te aud cum suflă/ acordurile trec munții/tulbură apele/ apoi se așează încet încet/ ca niște degete nevăzute/ pe șira spinării//simt foc în sânge/furnici adulmecând cenușa/a ceea ce am fost/tac și ascult și nu vreau altceva decât/să cânti/să cânti...// în timp voi învăța/în trupul crucii să tocesc/lacrimile, depărtările/ pentru tine/ doar pentru tine/dragostea mea...” (voi surpa pentru o secundă absențele).

La urma urmei, rostirea lirică nu reproduce, dar traduce: o traducere a lumii, a realității, a ființei – mai exact a realității în termenii ființei. Nimic, spre a folosi din nou o vorbă a poetei, nu trebuie a surpa în vers inocența, incantația – acestea stricându-se și căzând atunci când propozițiunea se avântă, ca să zic așa, dianoetic, adică în linii curat discursive. Poezia, spun o banalitate, nu enunță ori raportează, ci distrage. Te îndeamnă, te duce la tăcere: chiar și atunci când povestea pe care, vai, o saprofitează e, după o vagă reamintire, aceea din balada cunoscută a imolației. Iată aici poema eliberare: „am ieșit dintre ziduri/cum o umbră iese din umbra ei/ fără să știu cine sau ce mă țineau încarcerată//în spatele ferestrei îmi tăceam

morțile/singurele care mă țineau din toamna aceea vie/atât de vie că mă dureau, deopotrivă,/înflorările și desfrunzirile lumii/până într-o zi când/ceva mai puternic decât mine/m-a fulgerat și totul în jurul meu a crăpat/cum crapă cireșele în luna mai//am ieșit dintre ziduri/cu strigăte înăbușite în sânge/ sunt mai rotundă decât luna/mai albă și mai lucidă ca niciodată/pentru că nu știu/cu atâta lumină descarcerată ce să fac/îndur/ înaintez/iubesc/și te tac”.

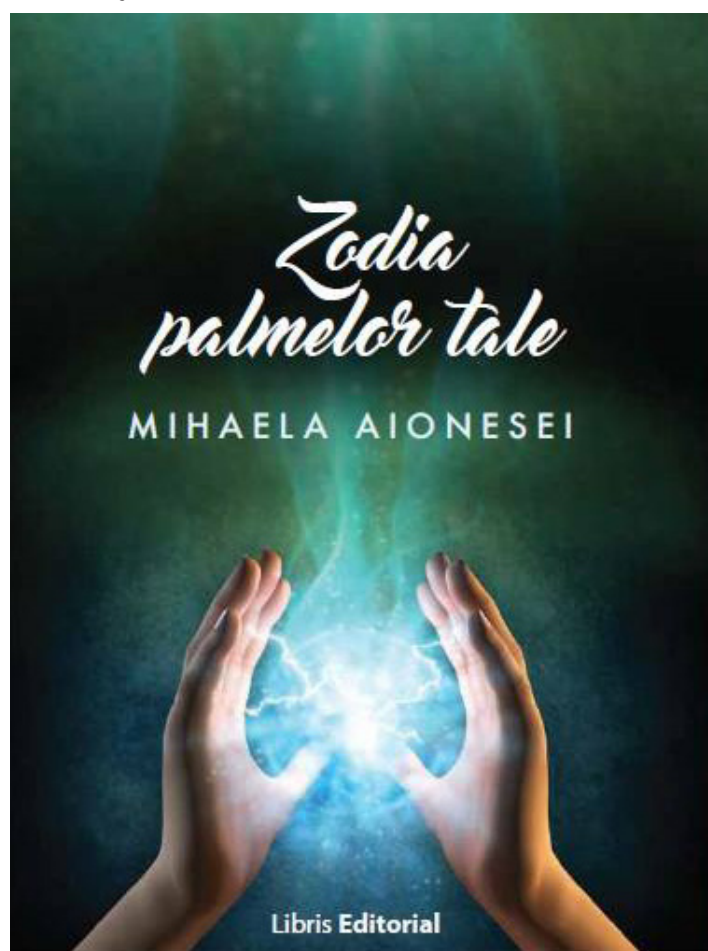
Într-o recitare, în Ritmuri brașovene, după recenta carte a Mihaelei Aionesei, reputatul scriitor Ion Topolog reține, fixându-se pe titlul volumului, dar neinventariindu-l mai departe, motivul palmelor, al mâinilor. Palma și mâna care o cuprinde, observă el, are vocație metafizică: exprimă întregul ființei – „mâinile ce se pot întinde să cuprindă tot universul”, scrie el; mâna fiind pe urmă, făuritoare, lucrătoare, dar ea, mai mult, e deja menită alintării, „așează iubire pe chipul bărbatului”.

Așa e: cu mâinile pleci, de la atingerea mistică a lui Dumnezeu, de la, va să zică, urmarea lui Isus (imitatio Christi) până la, ne încredințează aici autoarea, învăluirea cu iubire a obrazului iubit, ele așezându-se pe urmă, cumiți, în eternitatea morții. Să vedem: „mâinile mele stau cumiți/ca două femei căzute în rugăciune/ una vrea să-l atingă pe Dumnezeu/cealaltă pe tine ar vrea să te ajungă//în mine, în lume/s-au stins de mult lumânările/ fumul lor îmi întunecă/zările prin care aș fi vrut/să te văd că vii//iubirea și moartea/se ostenesc să mă împartă// de-atâtea cărări fără contur/picioare-mi sapă o groapă/ mâinile mele cumiți/te așteaptă...” (mâinile mele cumiți). Cantonată fără rest în terenul gracil

al ingenuității, nedisplăcându-i la limită nici gingășiile, spontaneitatea tandreței, ceea ce face – cum spuneam – regula lirismului, poezia Mihaelei Aionesei nu e mai puțin înclinată la meditație: se întrezărește, iată, când și când, prin frumoase fuioare poetic languroase (vezi, de pildă, „... tangoul inimilor noastre/ ce au visat la un crâmpiei de nemurire/din prea multă tăcere și iubire...”), conceptul – destrămat, aburul cântului nu acoperă acum pe deplin calea către acesta; îl dezvăluie doar cu blândețe: cum în acest cânt al înfruntării delicate, suave între moarte și iubire, între Eros și Thanatos, un cânt deopotrivă al cununii, absolut remarcabil (până când moartea ne va despărți): „numai moartea mă poate despărți de tine/numai ea așa urâtă și neagră/ îndrăznește să intre în oasele

albe/pătrunse de taina luminii// numai ea poate înfrunta arșița amiezilor/ și-apoi înlănțuită/să stea în jurul nostru/și să aștepte/să tot aștepte să ne desprindem/din această mirare/și-n fiecare îmbrățișare să-L vadă/lăcrimând pe Dumnezeu/ să-i fie teamă să ridice coasa/în trupul înalt ca un palat/ prin care zbenguiesc îngerii/și păsările vin grăbite să soarbă/flăcările vii/în-cărunțite pe buzele noastre// numai moartea mă poate despărți de tine/pentru că doar smulgându-mă/din mine voi putea uita/cum îmi crești în sân -/iubire...”.

La a șaptea carte de poeme, moldoveanca statornicită în aerul algid și neprietenos al „scaunelor” secuiești e de pe acum o scriitoare pe deplin conturată, aflată într-o formă excelentă.

Matrioșka umbrelor

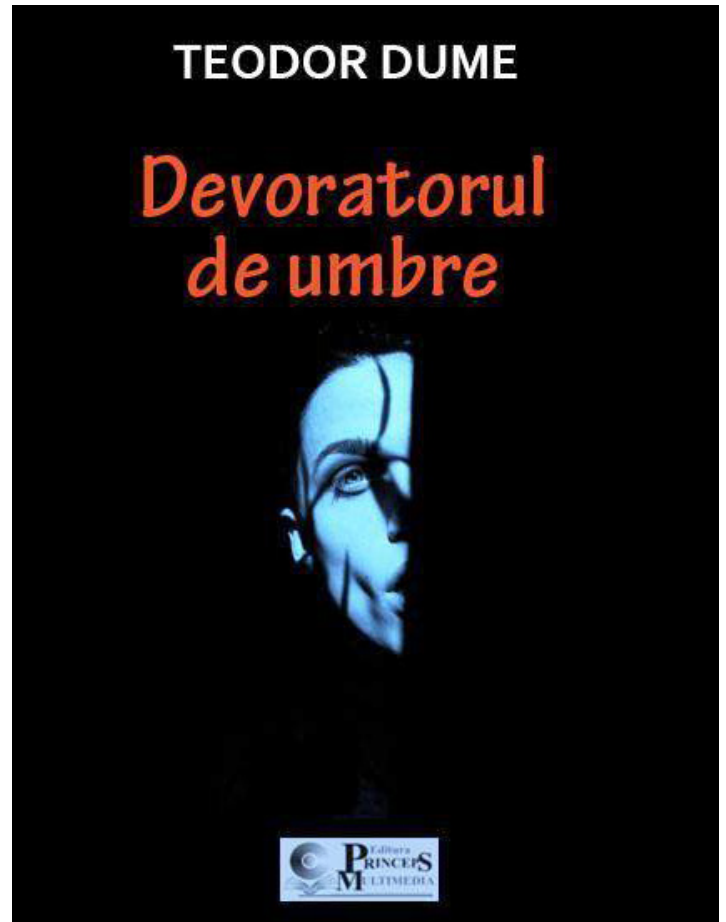
Mihaela MERAVERI

Printre poeții neoexpresioniști ai liricii actuale românești, Teodor Dume se remarcă în mod evident prin structura profundă a poemelor și tematica meditativă, adesea metafizică, cum vom vedea și în cel de-al doisprezecelea volum apărut sub penița sa la Editura Princes Multimedia, în anul 2018 și intitulat simpatetic „Devoratorul de umbre”, cu o prefață semnată de poetul Daniel Corbu, membru al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Iași.

Temă universală a literaturii, motivul umbrei care însoțește destinul oamenilor este frecvent întâlnită și la scriitorii români (L. Blaga, T. Arghezi, C. Petrescu). „Când murim, - scria Blaga - nu facem decât să ne retragem lin în propria umbră” (Cuvinte pe o stelă funerară). Ei bine, Teodor Dume în volumul său de poeme, încearcă să fină Moartea în șah, să o agonizeze, să o îndepărteze, devorându-i până și urma umbrei. Timpul devine un factor decisiv în această luptă cu stihiiile morții, efemeritatea lui fiind cu atât mai zdrobitoare raportată la viață: „vine o vreme când începi să semeni/ cu un fum de țigară/ te așezi între noapte și zi/(...)/ umbrele se mișcă de acolo - acolo/ cineva scormonește prin tine/ te scurgi încet dar/ nu zici nimic// devoratorul de umbre înghite orizontul” (pag. 9, „Timpul, devoratorul de umbre”). Poetul pare că a uitat de sine în această încercare, aproape că nu mai întrevede „nicio perspectivă existențială/(...)/ între ceea ce sunt și ceea ce ar trebui să fiu” (pag. 12, „Perspectivă”), singurul pilon de susținere al acestui zbucium interior fiind legătura cu divinitatea: „când mi-am adus aminte de mine/ Dumnezeu a lacrimat// acum stăm amândoi între două drumuri/ și ne privim...” (pag. 10, „Țipătul umbrei”). Credința poetului este mai mult decât cathartică și salvatoare, când este vorba despre lupta cu viața sau cu moartea, va ține la distanță „umbra ațipită pe trup”, care „adaugă încă o zi jocului de-a viața”, când „liniștea e ca un fel de moarte”, atunci nimeni și nimic nu-l mai poate convinge că: „nu există Dumnezeu atât timp/ cât lumina din așteptarea zilei/ trece prin mine/ nu știu dacă durerea trecerii/ e o simplă moarte/ știu însă că/ înainte de orice alt cuvânt/ există Dumnezeu/ singurul care îmi contabilizează/ fiecare promisiune” (pag. 17, „Nu știu dacă durerea trecerii e o simplă moarte”).

Copleșit de trăirile interioare, poetul Teodor Dume alege „un alt mod de viață” pentru a da sens lucrurilor și anume poezia, respectiv cuvântul, pe care autorul îl sâdește în versuri de o lirică sensibilă și emoționată, cu simplitate și onestitate, în aceeași „singurătate devenită om”, așa cum afirmă Friedrich Nietzsche : „am lipit cuvintele între ele/ cu puțin suflet/ sigur nu le-am inventat eu/ nici cel puțin virgula/ n-am inventat-o/ deși pare-se că trebuia/ după propriile reguli/ oricum este și acesta un mod/ de a scrie pentru veșnicul mâine// de fapt ecoul tuturor lucrurilor se află în cuvinte” (pag. 27, „Un alt mod de viață”).

Poezia lui Teodor Dume este reflexivă, psihologică, coborând cu precădere în substraturile eu-lui uman. În tot acest spectacol cu umbre care intră în alte umbre și acelea în următoarele umbre, un fel de Matrioșka umbrelor, asemănătoare cu „Matrioșka minciuoșilor” a lui Marian Voicu, carte care propune cititorului o interpretare critică a unei epoci tulburi și îi înlesnește înțelegerea mecanismelor mediatic și politice care stăpânesc lumea de astăzi, autorul volumului „Devoratorul de umbre” ne vorbește nu despre sinele său, ci despre sinele unei societăți ajunsă devoratoare propriei conștiințe, infestată, coruptă, care nu mai are timp să respire, nepăsătoare la tot și toate, centralizată pe nevoile zilnice, în care ne creștem copiii „imaginându-ne că trăim”. Remarcabil poemul de la pag. 69, „Respirații politico-economice”, de factură neomodernistă, o frescă tristă a societății și vieții în care trăim: „de la o vreme oamenii nu se mai bărbieresc și/ somnul și-l împlinesc între două stații/ de autobuz sau tramvai/ micul dejun și-l iau în pauza de țigară // nu nu le mai pasă// copiii au spart tabla la școală se fumează/ pe la colțuri în wc și-n ghereta portarului/ fondul clasei a mai crescut un părinte/ repară tavanul altul rașchetează parchetul// la trezorerie trei bugetari aliniați/ la ghișeele de la parter/ încasează o penalizare de un leu// medicul de familie te palpează/ contra sumei de cînșpe lei/ la spital te internează numai cu/ algocalminul în buzunar și o fașă și/ ceva tinctură de iod// de iubit se iubește în picioare/ de două ori între salariu și avans/ poștașul și-a dus bicicleta la vulcanizare/ așa că nu mai vine alocația și/ nici pensia majorată cu promisiuni// vecina cu vocea-i pițigăiată/ te exasperează mâine vine renele/ să-ți taie curentul/ în cutia poștală s-a mai pus o înfățișare/ de plată de la bancă apă și gunoi și/ multe alte necesități// la știri se anunță cod galben// nu nu încerca să te sinucizi/ pentru un minut vei fi fericit/ mâine e zi de salariu/ șase sute de lei minus șomajul/ pensia ceasul și impozitul/ egal patru sute optzeci de lei// guvernul anunță creșterea salariului minim/ la șaptesuteci lei la anu// arsura din stomac nu mai doare/ și eu îmi imaginez că trăiesc”.

Realitatea poetului devine volatilă. Măcinat de probleme existențiale, singurătatea interioară conduce poetul la pierderea identității și doar sufletul va fi acela care îl va mai ține pe linia de plutire: „uneori privesc dintr-o altă realitate/ doar sufletul mi-a mai rămas același/ într-o lume în care / nu mai sunt eu și/ nici umbra nu mai pare să fie ce a fost/ las semne din loc în loc/ pentru atunci/ când mă voi întoarce” (pag. 39, „Câteva gesturi”).

Printre temele esențiale ale cărții se află și aceea a mamei, temă abordată și în volumele anterioare, care va mări emotivitatea versurilor. Mama pentru poetul Teodor Dume este acel cineva care „îi umblă prin suflet” și despre care va vorbi doar cu Dumnezeu, mai ales în prejma sărbătorilor Crăciunului, când dorul devine mirabil, durerea înlăcrimând cerul sufletului autorului: „cineva îmi umblă prin suflet/ e mama/ o strig/ dar/ nu spune nimic.../ durerea topită în lumina unei lumânări/ se întinde peste tot/ nu-i nimic/ într-o bună zi mă voi întâlni cu Dumnezeu/ și-l voi întreba despre mama// știu că în așteptarea asta/ la distanță de-o lacrimă/ sunt doar eu// ...și-o dorință” (pag. 14, „De Crăciun”).

Sentimentul de *akedia*, starea de inutilitate și vremelnicie, problematica vieții și a morții pe care o vom regăsi în multe dintre poeme, amplifică imaginea umbrei din versuri, acestea devenind tot mai grave, cititorul fiind invitat la introspecție și meditație asupra tuturor acestor stări și sentimente: „eu știu că viața și moartea/ sunt două realități în care oscilez// una se descompune (sfârșită)/ în propria umbră/ și alta/ mistuie așteptarea/ într-o lume în care/ sângele dizolvă lumina...// și nu-i totul pierdut// între mine și ele există un drum” (pag. 71, „Moartea o iluzie sau capătul celălalt al vieții...”).

Semantica textului este una simplă, ferită de livresc, cuvintele se leagă natural, în idei fluente, palpabile cititorului. Lirismul textului vine din emanația sentimentului cu care poetul Teodor Dume își încarcă poemele prin metafore și comparații, mai mult mișcătoare decât epatante. „Poet neoexpresionist din familia prestantă a unor Trakl, Blaga sau Vladimir Holan, apostol al unei singurătăți asumate, născut și nu făcut, Teodor Dume și-a construit cu mîgală, cu o știință a fiziologiei poemului și o formulă originală un univers liric inconfundabil” (Daniel Corbu). Volumul „Devoratorul de umbre” demonstrează cu prisosință acest univers liric desfășurat din interior spre exterior, într-o singurătate care pătrunde până în miezul propriei umbre, marcată de un timp al întrebărilor profunde, invitând cititorul la o lectură reflexivă, intimă și sensibilă în același timp. Poezia lui va avea întotdeauna, încă ceva de spus, chiar și după ce copertele cărților sale vor fi închise.

Cătălin ȘUTEU

Petărzi în au,gust ianuarile

Radare, redare petarde decorațiuni festive:
doar pe târzi au,gust ianuarile
cu viteza luminii pe drumul întunecat al iadului, //// pe contrasens////
//tussaudscietățile//, abia mai am voce, răpusă întorsăturii
ovf, ce? Dacă ar fi să discutăm sincer, ne-am uita unul la altul
te-Aș exalta și-aș face saltul fericirii și tu m-ai asalta,
zidit în pomeți întreptați spre (strâmbarea) tavan(ă),
drum de seară – drum la durum
gătit cum,plita-ți gătea, te ia somnul ascultând deșteptarea
o privești ca pe o altă deșteaptă rea cu criterii-nalte cum ar fi să știi
alfabetul până la litera 1,77,
până la 8 tre' să coborâm, etaje s-ajungem acasă pe balcoane
ce rost are locuința fără frig în casă și intervenții de la dezintoxicare
repetă după mine rețetă „nu mai stau la bărfă, nu mai stau la bărfă,
numai lavă slăvii cu amănunte picante”, Dante s-ampiedicat și uite
unde a ajuns
decăzut am mai căzut, pur și simplu te vor la sacristie, din păcate...
Continuitate: seri de crime-n serii adaptate unor seriale povestind in-
adaptații
Recoltare prin spitale, povestea lui spi, lui spit ale gurilor rele
Din sondă ca din butoiul cu must,
Beții infecțioase și petarde, pe târzi tarte cu fructe decorate cu jumătate
de creier în formă de inimă: niște abureli formidabile
Potrivite a citi basme care par vădite-n comparație cu declarațiile de
dragoste contemporane cu politicoșii, dacă ai avea forma mâncării
mele preferate,
aș da skip, m-aș spăla direct pe dinți,
după aș citi poezie și m-aș mai spăla o dată.
Inuniformizat complet că-s un împrăștiat și jumătate
Imun la imn, - mă plimb printr-un cătun cu pretenții utopice și atracții
turistice, avem ca exemple magnetii, toți roboții din sală s-aplaude
ruginind și să rădă cu lacrimi până la scurt-circuit și traume pe termen
lung
cauzate de claustrări dietetice, îl mânca depresia că-l poșteau poște an-
tropofage izbucnind din fagi cu fagi pe limbă: ispita
fumam petarde pe târzi alintate cu corpul nostru
o alintam stai dreaptă retardato și șira spinării suspina puțin înăuntru
înșirând puncte de suspin și rânduri de cote pe vulturi,
stau pe coate și te admir-n zbor și mai după pe tavă cu sirop de aer liber
înot sincron printre nori, desincronizat cu viscolul ce mi l-am asumat
ca partener de dans opuși în oglindă, polii se atrag deci centrul iese
malformat
favorizat de părinți cu nepotisme, colțul lumii – părinți cu neputință,
își făcuse simțită prezența, mai ales că ceilalți tocmai se spălaseră
copt,ile nu ești nici copt din sferturi, lasă-ne să tetratament cu lasere.

Geru'! Gellu adu-mi antigelul. Nuam

112, farsă! Pe linia cealaltă era altul care cerea o ambulanță,
Urgență că n-avea bani de taxi/taxe, statul căuta statut printre alte
state stătute precum țelul unui bucătar este țelul dacă nu scrie cu „tz”
-de la tazer gun la epilepsie-n show formal
-de la trezire-ntr-un serviciu funerar
-de la nord la chicoteli
și balsam anticădere pe frunți de calviție, unde apa se revarsă.
Avea în traistă cruci și munți de urcat, scepticism exagerat și multe de
demonstrat, eradicat din fața sorții – vorbea pe la spate karma,
Doar că ea făcea backflip și mai mereu se întorcea și-l întorcea peste
cap,
Dă-ți perspectiva pe verso – poate face sens așa
Că privind printre verși nonempirici, ai vărsat adesea
și cu toate astea, era cel mai curat lucru de pe asfaltul stației în care
n-aveau timp de așteptat marile corporații, timp în care îl măsurau cu
bani și Cronos se-ncruntă că nu era lăutar. Citeam în concisă: critica a
devenit identică cu plângerile, îngerilor imaculați în geruri tiranizând
ceruri,
izgoniți prin vicii manifestate-n trenuri, polipii fătului antipatic pro-
priei familiei – râdeau băieții la adresa lui, îl încurajam că e normal să
plângi la naștere, nu-ți trebuie doctorat în suspin ca să-nțelegi de ce.
Decență-rână e decență-rană, decență rară, țaruș - scrutare,

m-analiza din cap până-n picioare, eram pe cale să judec, dar mi-am
dat seama că făceam o radiografie și pe hârtie mă semnez întrebându-i
„cum stă treaba?” /// „Bine, tu? De fapt, nu, și-am văzut radiografia”,
Heliotrope-n burta peștilor fără aripi interlopi, un fel de scobari fără
e-uri

Că și emil dacă n-ar fi pus punctul pe i, ar fi scris pentru coran, ni-
cicum poezii și dacă eu aș fi pus punctul pe i, ajungeam în sicriu, nu
mai apucam să scriu despre. Nume cu sonoritate, volumul jos ca la o
petrecere surdo-mută tradițională - muzică ușoară pentru fulgi de slugi
în blugi cusuți smulși din tipar, aruncați la mediocritate,
gănoaie flambate servite la secțiunea de răcoritoare
câtece de noapte bună – ascultă pulsul unei persoane cardiopate
crispate, fulgi, pate apatic unei felii vârtoase unde nu poate a se întinde
că-i incomod la spate,
cercetat pentru corupere de viori, artiști arestați pentru instigare la fiori
pe mormânt nu vreau flori, ci aer liber, chibrituri semene cărbunilor
m-am înnegrit studiind etica și cromatica, s-a albit la față când și-a
văzut fata adoptată adoptând stilisme gotice miocardice-ce trimiteau
la proteste grotești
dădeau attending prietenii tăi cum și anarhia e la modă după 40 de
ani de
când s-a demodat. Vin din viitor unde expiră chestii într-o manieră
neomaniacă spre manierism congenital abordat de depravați abordați
agremental, s-aștepte fericirea marcând câte un X peste date-n calen-
dar.

Amor fati(dic)

de parcă mă amețesc mă uit în toate părțile îmi limitez orizonturile
și verticalele. casa mea are formă de pușcă
eu sunt reculul unor gloanțe oarbe cu proporții catastrofice cât se pot de
adevurate. În ziua aceea așteptam seara, sau autobuzul...
nesigur pe circumstanțe, port veșnic o virgulă la mine asortată cu vo-
cabularul senil care poate debita ori ce reale falsități dificil de mestecat,
mai puțin sensul vieții care te trimite des la dentist, trist la medic.
Un introvertit cu 100 de prieteni apropiați, năruit
Raportându-se la sprijinul lor,
În reportofon complimente
În șira spinării plantații gumă hubba drujba.
Neavând de ales decât să-mi folosesc liberul arbitru corupt la prelungiri
Voiam să-ți împărtășesc pași libertini inventați de emisfera dreaptă a
creierului meu, acesta era știință grandomană
Făcea muzică (d)elocventă pentru oamenii de știință, (a)bătuți prin car-
tiere
Spre reminiscență: delicvență, ce frumos co-pilăream noi odată
Până tata pleca la vară, mama pleca la mare
Noi plecam acasă însoțiți de pinguini bocitori mășăluiau într-un fel
Nu ne rămânea nihil de făcut decât a rade din coșciug și (a) ciugulit-
ullut(ului).
Simțuri cognitive bocnă, nemaivorbind sufletește
Îl observam de-aproape îndepărtare cum dorește împlinirea și-și
sudează aracet acoperind marginile pe unde se scurge
Reprezentate ficțional prin niște binoculari negativiste
Ambele sticle cu X, ambele existențe diluate cu pix
Sunt într-un zaiafet de zicători unde-mi înghit cuvintele brutal
Gâtul rămâne avariata și creierul împrăștiat printre diverse domenii
stradale
sortit sorților îți dai seama că nu mă asortam dar cineva trebuia să fie
și amantul soațelor mormone /// ghicitoare:
ce e hippie și-și pregătește a doua venire? un optimism după o noapte
de beție cruntă ce-a ținut până-n dimineața în care te-ai trezit în vârsta
căruntă
și substanțele lichide evaporându-se pe o rază de soare de 10km umezi
fata mor, gaia! amor fati mor, gina
vârât cu tot cu gât în cuptorul ghilolină al cărui foc alimentat scrășnește
fără milamentatie, tovarășii plâng kerosenul combustibil,
io consum timpul prețios ca laptele de migdale
calea lactee rămâne în pană solemn înghițindu-se,
noi am duce cricul resemnându-ne,
dar noi putem aduce doar dricul monopolizat de-o bancă
și porumbii zburau intern râdeam servindu-i firmituri ei imitându-ne
cu capu-n jos(nic) și lovit și dragă leu,
iubeste-mă fă tumbă la umbrele unui bici glumeț transpirând emoțiile
plastografiate - testamentul căzut la comun acord familiei
dezbinându-i araceturi, imunizând aceleași existențe
rămas repetent în ciclul reîncarnării și cred că așa ne-am (in)format
ticul.

BIENALA NAȚIONALĂ ITINERANTĂ

”METAFORE INCANDESCENTE”

În această a VII-a ediție aflată sub genericul cuprinzător **”Metafore Incandescente”** – ceramică-sticlă-metal, 57 de expozanți sunt prezenți pe simeze, cu peste 100 de lucrări. Bienala, tot mai justificat *consistent națională*, aduce laolaltă tot mai mulți, activi și valoroși artiști din toată țara. Ea facilitează și mediază cunoașterea, stabilirea și consolidarea contactelor profesionale de colaborare între artiști, uniuni și universități, promovând tineri absolvenți, studenți promițători și de înalt nivel profesional ai școlii românești, prin prezentarea operei alături de maestrul lor și cei ai domeniului.

Vă prezentăm lucrări ale unor artiști debutanți sau aflați în apogeul creației, ca întâlnire fabuloasă a unor valoroase obiecte artistice individuale sau ansambluri compoziționale de înalt nivel artistic, plastic și tehnic; ceramică artistică sculpturală de expresie liberă, design contemporan de obiect decorativ și funcțional, de dimensiuni și în concepte plastice extrem de diverse. Obiecte surprinzătoare prin dinamica varietății lor formale și inovative, admirabil transpuse în mase ceramice, sticlă sau metal, în tehnici și abordări plastice la fel de diverse.

Fascinante formal și cromatic, într-o plajă dimensională cu desfășurări spațial-vectoriale

complexe, operele maestrilor sticlari prezenți inundă atmosfera cu prospețimea reflexiilor lor colorate și diafane. Asocieri cu materii conexe, precum lemnul, metalul, metalele prețioase, piatra sau fibrele vegetale, completează inspirat surprinzătorul lor discurs plastic. Tehnici și tehnologii de vârf, metalizări și monturi prețioase și rafinate, șlefuiți, polizări și eloxări, asocierile cu surse de lumină ce pun în evidență frumusețea, încântă pretutindeni ochiul avizat al vizitatorilor, captându-i atenția și interesul.

Maestrul mânător ai fia-

relor, impresionează cu forme inedite și paradoxal delicate, asociind în opera lor varietăți metalice, *împreunate* de foc, în alcătuirii fantastice și formalizări imprevizibile. Metalul, voit frust și dur sau înobilat de oxidări, șlefuiți de oglindă sau patine fascinante cromatic, ce se preling parcă lasciv pe forme lipsite de limite, coabitând armonic cu delicate siluete din porțelan, montate în argint atent prelucrat, ale unor desăvârșite piese de podoabă, prevestind parcă *o lume ideală*. Asumat concepute și modelate de minți atent instruite

și mâini pricepute de orfevrar, din metale nobile încastrând splendide fragmente de porțelan de mare valoare, dacă nu pecuniară cu siguranță estetică de înalt nivel, acestea înobilează odată în plus spațiul, nobiliar prin originile sale.

Elemente spațiale filiforme și unduitoare, alternând cu ma-sive și impunătoare dezvoltări formale ceramice sau din metal și translucidități luminoase de *ghețuri colorate* ale sticlei, ne bucură sufletul și ne însoțesc în viața de dincolo de zidurile

(Continuarea în pagina 11)

BIENALA NAȚIONALĂ ITINERANTĂ

"METAFORE INCANDESCENTE"

(Continuare din pagina 10)

Muzeului, paradoxal, simultan cu apariția în degringolada specifică timpurilor, a unor spații și galerii "nonconformist-experimentale", ce prezintă drept "artă", rezultate ale creației unor artiști atât de mult promovați, unui public la fel de dezorientat.

Focul, care ne-a condiționat existența încă din începuturile noastre ca ființe și argila care ne-a dat formă prin "Mâna Modelatorului Lumii", transpare prin licăririle fiecărui obiect al bienalei, făcându-i să pălească în confuzia propriilor convingeri și pe cei mai înverșunați susținători ai afirmației că "pictura este Regina Artelor". Nemăsurată și în aceeași măsură, nefundamentată afirmație!

Le propunem acestora, cu considerația cuvenită și simpatia colegială și profesională, întru mai buna și reciprocă recunoaștere și cunoaștere benefică tuturor,

această întâlnire "face to face" cu însăși **Mama Reginei Artelor**, respectiv **Ceramica** și **Focul** care l-a dat acesteia putere și rezistență să străbată timpurile. Aceasta cu susținerea atâtor argumente incontestabile, rezultate din studiile consistente asupra evoluției actului inițial al creației umane, **modelarea argilei**. Din acest act original devenit pe parcursul evoluției creației umane unul de o **valoare artistică majoră**, și-au extras seva mai apoi, rând pe rând, toate celelalte domenii ale artelor vizual-obiectuale.

Așadar vom întâlni 57 de artiști, reuniți în sărbătoarea metaforică a incandescenței, realizatori ai celor peste 100 de obiecte de mare rafinament artistic. Ei vin alături de artiștii clujeni, din București, Brașov, Galați, Iași, Bistrița, Baia Mare, Oradea, Sibiu, Vâlcea, Petroșani, Deva, Ploiești și Timișoara sau de peste hotare, dintre cei care nu și-au uitat

niciodată originile, apartenența națională, spirituală și de formare artistică.

Ca organizatori sperăm că destinatarii acestui efort de înalt nivel artistic, publicul divers și lumea artistică, să ne fie alături în bucuria acestei ample revederi în număr cât mai mare cu beneficii estetice și de cunoaștere, reciproce.

Dar iată că Bienala noastră tocmai și-a desăvârșit într-un nou locaș de cultură și de artă Galeria de artă "Art Nouveau" în 16 februarie 2019, la invitația UAP Mureș, respectiv a Doamnei Mana Bucur, Președinta acestei Filiale, în condiții expoziționale excepționale și în prezența unui public avizat și cu evidență mare iubitor al artelor focului.

Evenimentul a fost prezentat în cuvântările extrem de edificatoare asupra fenomenului artelor focului contemporane, de scriitorul și cronicarul de artă Dl. Kund Miklos, D-na Mana Bucur

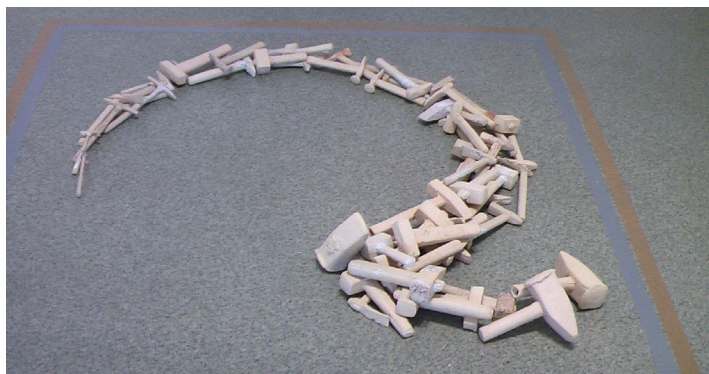
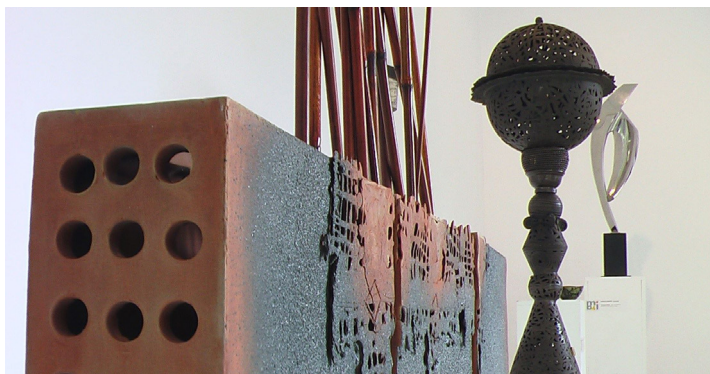
și organizatorul și curatorul general al bienalei "Metafore Incandescente", care semnează și articolul de față și care vă invită cu plăcere să pătrundeți strălucirile aducătoare de mare și împlinită bucurie estetică, în spațiul generos al Galeriei găzduite de edificiul Palatului Culturii din urbea Dvs.

Lucrările Bienalei pot fi vizionate între 16 ianuarie și 15 februarie 2019, după care va fi găzduită la Bistrița, de Galeria "Arcade 24", la invitația UAP Bistrița și respectiv a criticului Oliv Mircea, fiind aici că și la Tg. Mureș la a doua ei expunere, în urma unui protocol stabilit la a VI-a ediție.

Text extras din Catalogul Bienalei Naționale „Metafore incandescente”

și semnat de
Conf. univ. Dr. Andrei Florian,
UAD Cluj-Napoca,
curator general al Bienalei

Foto: Dorel COZMA

ATELIERUL DE LITERATURĂ LITART LA TREI ANI DE LA PRIMA EDIȚIE

Adrian RENTEA

Pe 26 ianuarie 2016, poetul Adrian Armand Giurgea ne aduna pentru prima dată în cadrul *Atelierului de Literatură LitArt*. Astfel, prima ediție din 2019 a cnaclului, întâmplată marți 29 ianuarie, a fost una aniversară și un prilej de bucurie să ne regăsim, alături, în aproximativ aceeași formulă în care cnaclul debuta în urmă cu 3 ani. Alt prilej de sărbătoare a fost în luna decembrie a anului trecut, când a avut loc lansarea Antologiei LitArt.

Seria lecturilor din această seară a fost deschisă de un debutant, Cătălin Șuteu, elev la Liceul Pedagogic. Ușor emoționat, el ne-a citit trei din creațiile sale, *Amor fati(dic)*, *Petărgi în au,gust ianuarile* și *Geru' Gellu adumi antigelul*. Nuam, texte cu un mesaj destul de special, în opinia scriitorului Constantin Nicușan, lectura lui Cătălin Șuteu pretându-se pe substanța versurilor. El reușește să depășească versul aerisit cu ajutorul unui torent lingvistic, spune Nicușan, în care se simt ceva influențe stănesciene prin prisma asocierilor care tind să șocheze; fapt de apreciat, căci ne scoate dintr-o comoditate a lecturii și ne aduce în starea de a fi martorii unui fenomen, a unui proces, prin care limbajul comun primește valențe lirice. Aici criticul a comparat mesajul multiplicat cu foarte multe fațete cu niște cristale Swarovsky, care, în mișcarea lor, ne dau un sens amețitor de planuri, de sclipiri, cuvinte care altfel ne-ar părea banale capătă strălucire, transformându-se în poezie. În final l-a invitat să revină, pentru a-i putea urmări traseul, căci deși talentul există, își cere existența, iar criticul este de părere că tânărul Cătălin Șuteu pare încă în căutarea unei personalități.

Foto: Laura și Vlad PRAJA

De la poezie am trecut la proză. Literatură sau filozofie a fost întrebarea adresată lui Nicușan de Adrian Armand Giurgea după ascultarea celor două texte propuse de autor, doctorul Dan Fărcaș. Acesta ne-a citit mai întâi un fragment dintr-un roman în lucru, intitulat *Taifasurile inimii mele*. Sau *101 momente ale inimii* iar mai apoi un scurt eseu: *Încă mai am timp să plec în căutarea timpului pierdut*. Și una și alta, a fost răspunsul criticului, care a adăugat că textele lui Dan Fărcaș ne oferă concomitent și călătoria, dar și meditația. Specificul prozei domnului Fărcaș, pare a contrazice cea ce spunea Saint Exupery, că nu e important că am ajuns la o fântână, ci drumul până la ea, ori ideea care răzbate din texte e că nu întotdeauna drumul e cel ce aduce bucuria, pentru că s-ar putea întâmpla să nu mai ajungem niciodată la fântână și cu această presiune constantă a timpului, să nu-l mai putem recupera. O filozofie interesantă a admis Constantin Nicușan. Legat însă de construcția textelor, i-a sugerat autorului să insiste în sfera eselui, scriitura dânsului înscriindu-se mai degrabă în proza de idei decât în

literatura beletristică, deci o eventuală antologie de eseuri ar fi mai indicată decât un roman, dar decizia aparține autorului, în ce direcție dorește să meargă.

Bineînțeles, nu putea lipsi muzica și mulțumită lui Sorin Patriche care la fiecare ediție „cară acel pian după el”, vorba lui Adrian Giurgea, dar și Iuliei Valeria Moldovan, de la Liceul Vocațional de Artă, ne-am putut delecta cu un scurt moment muzical.

În a doua parte a serii au luat cuvântul doi dintre cei mai vechi și loiali colaboratori și prieteni ai cnaclului, Mădălina Porime și Nelu Mărginean. Ambii ne-au citit poezie, iar textele propuse nu au mai avut nevoie de prea multe comentarii, toți cei care am frecventat cnaclul de-a lungul timpului, fiind familiarizați cu scriitura celor doi. Legat de poezia Mădălinei Porime, Constantin Nicușan a remarcat motivul măștilor, un motiv bine exprimat, prezent permanent în scrisul ei. Însă dincolo de discursul liric cu rezonanțe soresciene există o filozofie, ceva care o determină să scrie, ca pe toți de altfel, creațiile tuturor celor ce au citit nefiind altceva decât niște ferestre prin care suntem invitați

să privim, dar pe care, uneori, lu-ați de vârtejul vieții nu le vedem, spune Constantin Nicușan, iar Mădălina Porime, afirmă acesta, ne pune în fața unei interpretări pentru a ne ajuta să vedem aceste ferestre. Astfel criticul i-a încurajat la modul general pe toți cei care au citit să revină cu creații noi, cu noi provocări, căci, cu siguranță, cei prezenți vom pleca mai bogați, indiferent de formula prin care ne este transmis, mesajul este unul nobil. Un singur sfat a avut criticul pentru Nelu Mărginean, cel care a mărturisit că în ultima vreme a conștientizat că scrie tot mai rar și mai prost și aștepta „să-l desfințeze sau să-l reînfințeze” Constantin Nicușan: să renunțe la a mai da un final, o concluzie poemelor, să ne lase pe noi, cititorii, ascultătorii să le terminăm. Altfel, obișnuit mai mult cu proza lui Mărginean, Nicușan l-a felicitat că a ales să ne citească poezie de această dată și l-a îndemnat să continue, căci versul lui nu e doar o continuare a prozei, ci are un fel de incantație a ritmului, o melodicitate, care, împreună cu imaginile care însoțesc poeziile și cu metaforele dau personalitatea lui Nelu Mărginean.

